

## Spis treści

|                                                                                          |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| OD REDAKCJI . . . . .                                                                    | V  |
| STANISŁAW HERBST, HISTORYK WIEKU OŚWIECENIA I POWSTA-<br>NIA KOŚCIUSZKOWSKIEGO . . . . . | 1  |
| POLSKA WOJNA REWOLUCYJNA 1794 ROKU . . . . .                                             | 16 |
| Część I . . . . .                                                                        |    |
| Początek wojny . . . . .                                                                 | 16 |
| 1. Po drugim rozbiorze . . . . .                                                         | 16 |
| Rzeczpospolita i ziemie utracone po Sejmie Grodzieńskim 1793 roku . . . . .              | 16 |
| Sprawa walki o niepodległość . . . . .                                                   | 18 |
| Położenie międzynarodowe na przełomie 1793/1794 roku . . . . .                           | 22 |
| 2. Polski teatr wojny . . . . .                                                          | 24 |
| 3. Siły i środki przeciwników Polski . . . . .                                           | 26 |
| Ogólna charakterystyka . . . . .                                                         | 26 |
| Armia pruska . . . . .                                                                   | 28 |
| Armia rosyjska . . . . .                                                                 | 30 |
| Armia austriacka . . . . .                                                               | 33 |
| 4. Siły i środki polskie . . . . .                                                       | 34 |
| Polska baza przemysłowa . . . . .                                                        | 34 |
| Dyslokacja wojska polskiego . . . . .                                                    | 37 |
| Charakterystyka wojska . . . . .                                                         | 39 |
| Redukcja wojska polskiego . . . . .                                                      | 42 |
| 5. Wybuch powstania, akt krakowski . . . . .                                             | 44 |
| Decyzja o rozpoczęciu walki . . . . .                                                    | 44 |
| Marsz Madalińskiego . . . . .                                                            | 45 |
| Akt krakowski. Organizacyjno-wojskowe podstawy powstania . . . . .                       | 51 |
| 6. Podjęcie walki w południowej części kraju . . . . .                                   | 58 |
| Bitwa pod Racławicami 4 kwietnia 1794 roku . . . . .                                     | 58 |
| Przystąpienie dywizji wielkopolskiej i wołyńskiej do powstania . . . . .                 | 72 |
| Kościuszko pod Bosutowem . . . . .                                                       | 76 |
| Druga próba Kościuszkowski marszu na Warszawę . . . . .                                  | 84 |
| 7. Insurekcja warszawska 17—18 kwietnia 1794 roku . . . . .                              | 85 |
| Charakterystyka Warszawy . . . . .                                                       | 85 |

|                                                   |     |
|---------------------------------------------------|-----|
| Plany i ugrupowanie rosyjskie . . . . .           | 89  |
| Sprzysiężenie warszawskie i plan polski . . . . . | 93  |
| Początek bitwy . . . . .                          | 96  |
| Odparcie odsieczy . . . . .                       | 105 |
| Końcowe walki . . . . .                           | 110 |
| Organizacja ośrodka stołecznego . . . . .         | 113 |
| 8. Początek powstania na Litwie . . . . .         | 115 |
| Wyniki pierwszego okresu wojny . . . . .          | 121 |

## Część II

|                                                                        |     |
|------------------------------------------------------------------------|-----|
| ROZWÓJ POWSTANIA I REAKCJA ZABORCÓW . . . . .                          | 123 |
| 1. Przejęcie inicjatywy przez Kościuszkę . . . . .                     | 123 |
| Teren działań głównych sił polskich . . . . .                          | 123 |
| Kościuszkę pod Połańcem. Pierwsza próba koordynacji działań . . . . .  | 124 |
| Zachowanie się Prusaków . . . . .                                      | 129 |
| Operacja staszowska i decyzja walki na dwa fronty . . . . .            | 132 |
| 2. Działania na Mazowszu . . . . .                                     | 137 |
| Okrzepienie ośrodka warszawskiego . . . . .                            | 137 |
| Organizowanie frontu nadnarwiańskiego . . . . .                        | 140 |
| Organizowanie obrony południowego Mazowsza . . . . .                   | 142 |
| Wstępne działania . . . . .                                            | 144 |
| 3. Otwarta agresja Prus. Bitwa pod Szczekocinami . . . . .             | 153 |
| Wyjście armii Kościuszki na trakt krakowski . . . . .                  | 153 |
| Przygotowania wojsk pruskich do wojny przeciwko Polsce . . . . .       | 157 |
| Bitwa pod Szczekocinami . . . . .                                      | 160 |
| 4. Działania korpusu Derfeldena z Wołynia. Bitwa pod Chełmem . . . . . | 172 |
| Organizowanie dywizji nadbużańskiej . . . . .                          | 172 |
| Działania nad Bugiem . . . . .                                         | 174 |
| Bitwa pod Chełmem . . . . .                                            | 183 |
| Odwrót Zajączka pod Kurów . . . . .                                    | 193 |
| 5. Osłona obszaru Warszawy . . . . .                                   | 194 |
| Organizowanie frontu nadnarwiańskiego . . . . .                        | 195 |
| Działania na południowym Mazowszu . . . . .                            | 200 |

## Część III

|                                               |     |
|-----------------------------------------------|-----|
| OFENSYWA KOALICJI . . . . .                   | 208 |
| 1. Odwrót wojsk polskich z południa . . . . . | 208 |
| Sytuacja ogólna . . . . .                     | 208 |
| Próba wyprawy na Derfeldena . . . . .         | 210 |
| Upadek Krakowa . . . . .                      | 215 |
| Odwrót Zajączka na lewy brzeg Wisły . . . . . | 217 |



|                                                                          |     |
|--------------------------------------------------------------------------|-----|
| Działania na południowym Mazowszu . . . . .                              | 221 |
| Koncentracja armii koronnej na południowym Mazowszu . . . . .            | 229 |
| 2. Bitwa na przedpolu Warszawy . . . . .                                 | 233 |
| Ofensywa pruska na Warszawę . . . . .                                    | 233 |
| Polityczne przygotowania do bitwy . . . . .                              | 237 |
| Wojskowe przygotowania do bitwy . . . . .                                | 240 |
| Osiłona siła głównych Warszawy od zachodu (17 czerwca—3 lipca) . . . . . | 242 |
| Walki pod Błoniem i położenie ogólne 7 lipca . . . . .                   | 246 |
| Bój pod Gołkowem . . . . .                                               | 251 |
| Walki 10 lipca: Błonie, Gołków, Raszyn . . . . .                         | 255 |
| 3. Działania na prawym brzegu Wisły . . . . .                            | 260 |
| Zagon Liberadzkiego . . . . .                                            | 269 |
| Agresja Austrii . . . . .                                                | 271 |
| 4. Polskie działania zaczepne nad Narwią . . . . .                       | 272 |
| Próba akcji nad Bugo-Narwią . . . . .                                    | 272 |
| Przejście środkowej Narwi i Biebrzy . . . . .                            | 277 |
| Potyczki pod Kolnem i Rajgrodem . . . . .                                | 283 |
| Potyczka pod Dębnikami . . . . .                                         | 286 |

#### Część IV

#### ZAŁAMANIE OFENSYWY KOALICJI W KORONIE. KRYZYS

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| OBRONY NA LITWIE . . . . .                                     | 291 |
| 1. Obrona Warszawy . . . . .                                   | 291 |
| Teren walk . . . . .                                           | 291 |
| Umacnianie stolicy . . . . .                                   | 295 |
| Odwrót armii koronnej na linię umocnień warszawskich . . . . . | 301 |
| Początek blokady . . . . .                                     | 302 |
| Organizacja obrony . . . . .                                   | 305 |
| Położenie ogólne na frontach . . . . .                         | 309 |
| Próba zdobycia Warszawy od strony Woli . . . . .               | 311 |
| Obrona zaczepna . . . . .                                      | 318 |
| Kryzys na frontach pozawarszawskich . . . . .                  | 324 |
| Próby przebicia się do Wielkopolski . . . . .                  | 325 |
| Próba zdobycia Warszawy od północnego zachodu . . . . .        | 327 |
| 2. Działania dywizji Sierakowskiego . . . . .                  | 343 |
| Między Bugiem a Niemnem . . . . .                              | 343 |
| Wyjście korpusu Suworowa pod Kobryń . . . . .                  | 360 |
| Bitwa pod Krupczycami . . . . .                                | 366 |
| Bitwa pod Terespołem 19 września 1794 roku . . . . .           | 375 |

#### POWSTANIE KOŚCIUSZKOWSKIE A PRZEŁOM SZTUKI WOJENNEJ

|                                          |     |
|------------------------------------------|-----|
| U SCHYŁKU XVIII WIEKU . . . . .          | 383 |
| 200 DNI NAJWYŻSZEGO NACZELNIKA . . . . . | 392 |

|                                                              |     |
|--------------------------------------------------------------|-----|
| KOŚCIUSZKO ARCHYTEKT . . . . .                               | 402 |
| ZOŁNIERZE NIEPODLEGŁOŚCI . . . . .                           | 409 |
| Upadek wojska i próba naprawy . . . . .                      | 409 |
| Konfederacja barska — genealogia wojska narodowego . . . . . | 411 |
| Milicja szlachecka czy wojsko królewskie . . . . .           | 412 |
| Wojsko Sejmu Wielkiego . . . . .                             | 413 |
| Zołnierze Kościuszkowscy . . . . .                           | 416 |
| Legioniści . . . . .                                         | 420 |
| Księstwo Warszawskie . . . . .                               | 422 |
| INDEKS JEDNOSTEK WOJSKOWYCH . . . . .                        | 424 |
| INDEKS NAZWISK . . . . .                                     | 438 |
| INDEKS NAZW GEOGRAFICZNYCH . . . . .                         | 450 |
| SPIS MAP . . . . .                                           | 466 |
| ZALAMANIE OFENSYWY KOALICJI W KRONIKACH                      |     |
| OBRONY NA LITWIE                                             |     |
| 1. Obrona Warszawy                                           |     |
| 2. Obrona Wawelni                                            |     |
| 3. Obrona Krakowa                                            |     |
| 4. Obrona Łodzi                                              |     |
| 5. Obrona Wrocławia                                          |     |
| 6. Obrona Poznańa                                            |     |
| 7. Obrona Górnego Śląska                                     |     |
| 8. Obrona Śląska Zachodniego                                 |     |
| 9. Obrona Prus                                               |     |
| 10. Obrona Berlina                                           |     |
| 11. Obrona Paryża                                            |     |
| 12. Obrona Londynu                                           |     |
| 13. Obrona Madrytu                                           |     |
| 14. Obrona Wiednia                                           |     |
| 15. Obrona Petersburga                                       |     |
| 16. Obrona Moskwy                                            |     |
| 17. Obrona Sankt Petersburga                                 |     |
| 18. Obrona Kopenhagi                                         |     |
| 19. Obrona Helsinków                                         |     |
| 20. Obrona Rostowa                                           |     |
| 21. Obrona Jekaterynburga                                    |     |
| 22. Obrona Odesy                                             |     |
| 23. Obrona Sewastopola                                       |     |
| 24. Obrona Kijowa                                            |     |
| 25. Obrona Charkowa                                          |     |
| 26. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 27. Obrona Kijowa                                            |     |
| 28. Obrona Charkowa                                          |     |
| 29. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 30. Obrona Kijowa                                            |     |
| 31. Obrona Charkowa                                          |     |
| 32. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 33. Obrona Kijowa                                            |     |
| 34. Obrona Charkowa                                          |     |
| 35. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 36. Obrona Kijowa                                            |     |
| 37. Obrona Charkowa                                          |     |
| 38. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 39. Obrona Kijowa                                            |     |
| 40. Obrona Charkowa                                          |     |
| 41. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 42. Obrona Kijowa                                            |     |
| 43. Obrona Charkowa                                          |     |
| 44. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 45. Obrona Kijowa                                            |     |
| 46. Obrona Charkowa                                          |     |
| 47. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 48. Obrona Kijowa                                            |     |
| 49. Obrona Charkowa                                          |     |
| 50. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 51. Obrona Kijowa                                            |     |
| 52. Obrona Charkowa                                          |     |
| 53. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 54. Obrona Kijowa                                            |     |
| 55. Obrona Charkowa                                          |     |
| 56. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 57. Obrona Kijowa                                            |     |
| 58. Obrona Charkowa                                          |     |
| 59. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 60. Obrona Kijowa                                            |     |
| 61. Obrona Charkowa                                          |     |
| 62. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 63. Obrona Kijowa                                            |     |
| 64. Obrona Charkowa                                          |     |
| 65. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 66. Obrona Kijowa                                            |     |
| 67. Obrona Charkowa                                          |     |
| 68. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 69. Obrona Kijowa                                            |     |
| 70. Obrona Charkowa                                          |     |
| 71. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 72. Obrona Kijowa                                            |     |
| 73. Obrona Charkowa                                          |     |
| 74. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 75. Obrona Kijowa                                            |     |
| 76. Obrona Charkowa                                          |     |
| 77. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 78. Obrona Kijowa                                            |     |
| 79. Obrona Charkowa                                          |     |
| 80. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 81. Obrona Kijowa                                            |     |
| 82. Obrona Charkowa                                          |     |
| 83. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 84. Obrona Kijowa                                            |     |
| 85. Obrona Charkowa                                          |     |
| 86. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 87. Obrona Kijowa                                            |     |
| 88. Obrona Charkowa                                          |     |
| 89. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 90. Obrona Kijowa                                            |     |
| 91. Obrona Charkowa                                          |     |
| 92. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 93. Obrona Kijowa                                            |     |
| 94. Obrona Charkowa                                          |     |
| 95. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 96. Obrona Kijowa                                            |     |
| 97. Obrona Charkowa                                          |     |
| 98. Obrona Zaporozia                                         |     |
| 99. Obrona Kijowa                                            |     |
| 100. Obrona Charkowa                                         |     |